

Uzziņas materiāls par prasībām personām, kas kļūst par nacionālajai drošībai nozīmīgas komercsabiedrības tiešu vai netiešu īpašnieku vai patiesā labuma guvēju

Saskaņā ar Nacionālās drošības likuma prasībām akciju sabiedrība "GasO" (turpmāk – GASO) kā dabasgāzes sadales sistēmas operators ir iekļauts nacionālajai drošībai nozīmīgu komercsabiedrību sarakstā, kas paredz vairākus ierobežojumus GASO īpašniekiem.

Pirmkārt, par GASO 10% un vairāk procentu tiešu vai netiešu īpašnieku nevar kļūt Krievijas Federācija vai Baltkrievijas Republika, tās pilsoņi vai juridiskās personas, kuras ir reģistrētas Krievijas Federācijā vai Baltkrievijas Republikā.

Otrkārt, fiziskajām un juridiskajām personām, kuras plāno iegūt vismaz 10% vai 50%+ tiešu vai netiešu līdzdalību GASO, ir jāsaņem Ministru kabineta atļauja.

Treškārt, ja GASO īpašnieku ķēdē ir uzņēmumi ar īpašniekiem – fiziskajām personām, kuras atbilst GASO patiesā labuma guvēja statusam (t.i. fiziskās personas ar vismaz 25%+ tiešu vai netiešu līdzdalību GASO), ir jāsaņem Ministru kabineta atļauja saglabāt šāda īpašnieku ķēdes uzņēmuma tieša vai netieša līdzdalība GASO, ja mainās patiesā labuma guvējs.

Atļaujas pieprasīšana

Atļauja no Ministru kabineta ir jāsaņem šādās situācijās:

Atļaujas pieprasījums*	Kritēriji	Kad pieprasa?	Kas pieprasa?
Būtiska līdzdalības iegūšana	Tieša vai netieša 10% līdzdalība	Pirms iegūšanas	leguvējs
Izšķiroša ietekmes iegūšana	Tieša vai netieša 50%+ līdzdalība	Pirms iegūšanas	leguvējs
Patiesā labuma guvēja maiņa	Fiziskas personas tieša vai netieša 25%+ līdzdalības maiņa	5 dienu laikā pēc maiņas	Persona, kurā PLG ir īpašumtiesības
Uzņēmuma pāreja/kritiskās infrastruktūras nodošana	Sadales sistēmas aktīvu pāreja citai personai	Pirms pārejas	GASO
Aizdevuma saņemšanai	Pārsniedz 10% no aktīviem un tiek ņemta no personām, kuru īpašnieki vai PLG nav ES, EBTA, ESAO vai NATO valstspiederīgie	Pirms līguma noslēgšanas	GASO

* Lietoto terminu skaidrojums:

- **būtiska līdzdalība**¹ - personas vai vairāku personu, kas uz vienošanās pamata rīkojas saskaņoti, tieši vai netieši iegūta līdzdalība, kura aptver 10 un vairāk procentu no komercsabiedrības pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju vai daļu skaita vai dod iespēju būtiski ietekmēt komercsabiedrības finanšu un darbības politikas noteikšanu;
- **izšķiroša ietekme**² - var būt tieša vai netieša (ar citu personu starpniecību) un attiecas uz balsstiesību vairākumu, vairākumu pārraudzības un izpildinstitūcijās (piemēram, vairākums akcionāru nobalso par vieniem un tiem pašiem padomes locekļiem) vai kontroli pamatojoties uz darbošanos kontrolējošās personas labā;
- **patiesā labuma guvējs**³ - fiziskā persona, kurai tiešas vai netiešas līdzdalības veidā pieder vairāk nekā 25 procenti no juridiskās personas kapitāla daļām vai balsstiesīgajām akcijām vai kura to tiešā vai netiešā veidā kontrolē;
- **uzņēmuma pāreja**⁴ - uzņēmuma vai tā patstāvīgas daļas pāreja citas personas īpašumā vai lietošanā.

Vairākās situācijās atļauja nav jāprasa, piemēram, ja uzņēmumu vai akcijas pilnībā vai daļēji iegūst valsts.⁵

Par atļauju piešķiršanas procedūru atbildīga ir Ekonomikas ministrija. Atļaujas pieprasīšanas kārtība, iesniedzamā informācija un izskatīšanas termiņi ir noteikti Nacionālās drošības likuma 44. pantā un 2023. gada 20. jūnija Ministru kabineta noteikumos Nr. 311 *Nacionālajai drošībai nozīmīgu komercsabiedrību, biedrību un nodibinājumu apdraudējuma novēršanas kārtība*.

Sankcijas

Ja akcionārs iegūst būtisku līdzdalību vai izšķirošu ietekmi neprasot Ministru kabineta atļauju, tad akciju pāreja nav spēkā un tā netiek reģistrēta akcionāru reģistrā. Šādā situācijā Ministru kabinets uzliek par pienākumu akcionāriem atsavināt akcijas vai izbeigt netiešo līdzdalību un aizliedz līdz šā pienākuma izpildei izmantot balsstiesības attiecīgajā kapitālsabiedrībā.⁶

Nav spēkā akcionāru sapulces lēmumi, par kuriem balsojuši akcionāri, kuru līdzdalībai vai patiesā labuma guvēju maiņai Ministru kabinets nav devis atļauju, vai lēmumi, kuri pieņemti, pārkāpjot noteikto balsstiesību aizliegumu.⁷

Gadījumā, ja Ministru kabinets ir noteicis pienākumu akcionāram vai patiesā labuma guvējam noteiktā termiņā atsavināt akcijas vai izbeigt netiešo līdzdalību, un akcionārs vai patiesā labuma guvējs nepilda uzliktās saistības, tad nākamajā dienā pēc noteiktā termiņa tas nav tiesīgs izmantot balsstiesības un saņemt informāciju vai dokumentus par uzņēmuma darbību.⁸

Ja uzņēmuma pāreja notiek bez Ministru kabineta atļaujas, tad šāda pāreja nav spēkā.⁹

¹ Finanšu instrumentu tirgus likuma 1. panta pirmās daļas 19. punkts

² Koncernu likuma 3. un 4. pants

³ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 1. panta piektās daļas "a" punkts

⁴ Komerclikuma 20. panta pirmā daļa

⁵ Nacionālās drošības likuma 43. pants

⁶ Nacionālās drošības likuma 45. panta pirmā un ceturrtā daļa

⁷ Nacionālās drošības likuma 45. panta trešā daļa

⁸ Nacionālās drošības likuma 41. panta ceturrtā daļa

⁹ Nacionālās drošības likuma 45. panta otrā daļa